

François de Sales

François is geboren op 21 augustus 1567 en is het eerste kind van François en Françoise de Sales. Het gezin woont in Thorens, op het kasteel van de familie, in Savoye. Savoye is deels gelegen in het zuidoosten van het huidige Frankrijk. De hertog van dit uitgestrekte gebied woont in Turijn. De jonge François is een goede leerling en zijn familie heeft voor hem een mooie loopbaan op het oog. Tijdens zijn studie in Parijs, zestien jaar oud, maakt hij een diepe geestelijke crisis door, wanneer hij gegrepen wordt door de calvinistische predestinatieleer. Hij vreest dat God hem heeft voorbeschikt tot eeuwige verdoemenis en dat hij niets kan doen om aan dat vreselijke lot te ontsnappen. Jean-Pierre Camus geeft een beschrijving: 'Die bekoring maakte zoveel indruk op zijn ziel dat hij er alle rust door verloor, en niet meer kon eten of drinken. Na een maand van zware ziekte en ellende verlost een eenvoudig gebed tot Maria hem van zijn angsten; een ervaring die hij nooit zal vergeten en een remedie die hij later ook anderen zal aanraden als zij in geestelijke nood verkeren.

Hij zet zijn studies, wereldlijk en kerkelijk recht, voort in Padua. Al in Parijs beseft hij dat hij niet naar een wereldlijke carrière verlangt, maar naar een leven in dienst van God. In Padua komt hij tot een besluit. Jarenlang houdt hij zijn wens voor zijn familie verborgen, maar uiteindelijk zet hij door en wordt hij in 1594 tot priester gewijd.

Zijn eerste jaren als jonge priester zijn buitengewoon moeilijk. Hij wordt met een bijna onmogelijke missie naar de Chablais gestuurd. Dit district, bij het meer van Genève, is al zestig jaar uitgesproken calvinistisch en valt pas sinds kort weer onder de hoede van de hertog van Savoye. De mensen in het uitgestrekte gebied zijn het katholicisme bijzonder vijandig gezind.

Het is de tijd van de katholieke reformatie, waarin men streeft naar een zuivering van de kerk, vooral in antwoord op de protestantse reformatie. Dat antwoord komt met het concilie van Trente (1545-1563). François voert met verve de hervormingsdecreten van dit concilie door: onvermoeibaar trekt hij door de Chablais, hij praat met de mensen, neemt ze de biecht af, en preekt waar hij maar kan. Mensen die hij niet persoonlijk kan spreken, weet hij te bereiken met zijn korte teksten over de kerk en de geloofsregels. Deze 'vliegende blaadjes' deelt hij wekelijks uit. Ze worden wel de eerste katholieke krant genoemd. In 1672 verschijnen ze gebundeld in druk, onder de titel *Controversen*.

Hij weet andersgelovigen voor het katholicisme te winnen en gelovigen te verleiden tot een verdieping van hun geloof. Zijn uitzonderlijke missie wordt dankzij zijn

bijzondere persoonlijkheid een ongekend succes.

In Parijs en Padua is François bekend geraakt met het humanisme van zijn tijd. Dit humanisme grijpt terug op de idealen en de klassieke teksten van de oudheid. Het verspreidt zich vanaf de vijftiende eeuw over Europa en stelt de mens centraal. In de term zit al het woord 'mens': het humanisme heeft als ideaal de mondige, breed ontwikkelde en verdraagzame mens.

We kennen het humanisme vandaag de dag alleen als seculier humanisme, wat bijna niet met het geloof is te combineren. Maar in de tijd van François domineert de christelijke variant. François weet in de loop van zijn leven het humanistische gedachtegoed en zijn christelijke geloofsovertuiging tot een eenheid te

smeden. Dat doet hij door sterk de nadruk te leggen op de persoonlijke geloofstoewijding. François wordt dan ook wel de apostel van het devote humanisme genoemd.

Na zijn missie in de Chablais wordt François in 1602 bisschop van het bisdom Genève, met de zetel in Annecy. Tot de stad Genève zelf worden bisschoppen al vele jaren vanwege het calvinisme niet toegelaten.

Twee jaar later ontmoet hij Jeanne de Chantal. Met haar en voor haar sticht hij in 1610 de 'Ordo de Visitatione Beatae Mariae Virginis', die ook wel kortweg de Visitatie wordt genoemd. De stichting is vooral bedoeld voor vrouwen en weduwen die zich geroepen voelen tot een religieus leven, maar voor wie de regels in de bestaande kloosterordes te streng of te zwaar zijn. Het doel van de orde is behalve gebed ook liefdadigheid, een in die dagen nieuw en uniek dubbel doel. De vrouwen, zo is de bedoeling, kunnen buiten het klooster zieke en arme mensen bezoeken en verzorgen. De beoefening van liefdadigheid wordt, net als het gebed, gezien als een oefening die het innerlijk leven ten goede komt.

De correctie van hogerhand laat niet heel lang op zich wachten en in 1618 wordt de Visitatie omgevormd tot een contemplatief slotklooster. Niet lang daarna lukt het Vincent de Paul wel om de oorspronkelijke gedachte van François en Jeanne in een erkende congregatie te laten uitmonden en ontstaat een reeks van zustercongregaties die zich toeleggen op liefdadigheid, opvoeding, wezenzorg en verpleging.

De onverbreekelijke band tussen François en Jeanne komt niet alleen in de Visitatie tot uitdrukking. Ze is een model geworden voor de geestelijke liefde tussen devote mannen en vrouwen.

François leidt een druk bestaan, met veel en zware verplichtingen, die hem telkens uit zijn bisdom wegvoeren. Hij reist veel, vaak in opdracht van de hertog van Savoye, die zijn diplomatieke talent ook voor politieke kwesties weet in te zetten. Overal waar François komt, ontmoet hij mensen die hij voor zich wint en die hij aan zich weet te binden met zijn preken, gesprekken en brieven.

Tijdens een reis naar Lyon, in 1622, overlijdt François aan de gevolgen van een hersenbloeding. Nog geen halve eeuw later, in 1665, wordt hij heilig verklaard door paus Alexander VII. In 1877 wordt hij door paus Pius IX verheven tot kerkleraar, vanwege zijn rol en inzet als 'hersteller en meester der gewijde welsprekendheid'. In 1923 roept paus Pius XI hem, zoals gezegd, uit tot patroon van katholieke schrijvers en journalisten.

Zijn feest is op 24 januari.

Uit: "Eén van hart. Brieven van François de Sales", Nijmegen 2009, p. 16-22.

Judith de Raat